

USE OF PEDAGOGICAL QUALIETRY METHODS IN TEACHING ECONOMICS

Fayziyev Mirzaali Asfandiyorovich

Samarkand State University, Associate Professor of Pedagogy, Candidate of Pedagogical Sciences,

Shaymardonova Baxtigul Xaydarjonovna

Samarkand State University, 2nd year master's degree

Annotation: The article is devoted to improving the quality of economic education using the methods of pedagogical qualimetry. Stages of the qualimetric process, information on the diagnosis and assessment of the educational process by methods of pedagogical qualimetry.

Keywords: Qualimetry, pedagogical qualimetry, educational process, knowledge, skills, competencies, tests.

Dunyo hamjamiyatida bo'lajak mutaxassislarni tayyorlash juda katta miqdordagi bilim, ijodiy, ma'naviy va jismoniy quvvatni rivojlantirishni nazarda tutadi, chunki iqtisodiy aloqalar doimiy ravishda rivojlanib borishi kerak, bu esa alohida ijtimoiy ahamiyatga ega.

Jamiyatning bozor munosabatlariga o'tishi, demokratik boshqaruv tuzilmalarining shakllanishi, shaxsning iqtisodiy tafakkurini rivojlantirishda ko'plab kontseptual yondashuvlarning o'zgarishi bilan butun dunyodagi oliy ta'lim muassasalari talabalari o'rtasida iqtisodiy tafakkurni rivojlantirishga yangi yondashuvlar talab etiladi.

Muayyan iqtisodiy holatlar ta'lim muassasalarida iqtisodiy fanlarni o'qitishga alohida e'tiborni talab etmoqda. Mustaqilligimizni dastlabki kunlaridan boshlab yoshlarga ta'lim-tarbiya berishga alohida diqqat-e'tibor qaratilib, u davlat miqyosidagi siyosat darajasiga ko'tarilgan bo'lsa, hozirgi kunda bu masalaga e'tibor yanada kuchaytirildi. Shu nuqtai nazardan kelib chiqib mamlakatimizda ta'lim tizimini isloh qilishning qonun qoidalariga amal qilgan holda turli yo'nalishlar bo'yicha pedagoglar tayyorlashga kirishildi. Shu jumladan, professional iqtisodchi pedagoglar tayyorlash ham qo'yilgan vazifani amalga oshirishning muhim bo'g'ini hisoblanadi [1].

Iqtisodiy fanlarni yoshlarga o'rgatish uchun o'qituvchining o'zi bu fanlarni yaxshi bilishi, dars berish metodlarini mahorat bilan qo'llay olishi talab etiladi. Shu bilan birga, pedagogika, psixologiya, maxsus fanlarni o'qitish metodikasi, pedagogik texnologiya va boshqa fanlarni ham chuqur bilishi zarur bo'ladi.

Kadrlar tayyorlashdagi asosiy maqsad zarur bilimlarni o'zlashtirish bilan birga talabalarning intellektual qobiliyatlarini rivojlantirish, ularda mustaqil tanlash va qaror qabul qilish ko'nikmasini hosil qilishdir. Iqtisodiyot sir-asrorlarini chuqur o'rganish, avvalo, iqtisodiyot nazariyasi fanini, qolaversa boshqa iqtisodiy fanlarni ham chuqur bilishni talab etadi. Ma'lumki, iqtisodiy fanlar, bir tomondan, umumiy jihatlarga ega bo'lsa, ikkinchi tomondan esa ularning o'ziga xos xususiyatlari mavjud. Dars o'tish metodlarini tanlashda o'rganilayotgan maxsus iqtisodiy fanlarning xususiyatidan kelib chiqish zarur.

Oliy ta'lim muassasasida fanni o'rganish, fanda erishilgan zamonaviy yutuqlarni amaliyot bilan bog'lash, dolzarb muammolarni aniqlash, ularning yechimini topishga yo'naltirish nazarda tutiladi [2].

Oliy ta'lim muassasalaridagi ta'limning o'ziga xosligi dars o'tish metodlarini tanlashga ham ta'sir ko'rsatadi. Rus olimi I.T.Ogorodnikov o'z tadqiqotlarida oliy maktabdagi o'qitish metodlarining o'ziga xosligi deganda, uning ilm o'rganish metodlari bilan yaqinlashuvidir deb tariflaydi. S.I.Arhangelskiy esa oliy ta'lim muassasalaridagi o'qitish metodlari nafaqat dars berish usullari va

uslublarini birlashtirish, balki bilishning o'quv va ilmiy faoliyatga yo'naltirilgan tizimi degan fikrni bildiradi [1].

Shuning uchun ko'proq talabalarni o'ylashga undaydigan dars o'tish metodlarini qo'llash muhim ahamiyatga ega.

Umuman talaba o'ylashga o'rganmasa, olgan bilimlaridan foydalana olmaydi. Ayniqsa, bozor iqtisodiyotida insonning o'ylashi, tahlil qilishi, taqqoslab, qaror chiqarishi muhim ahamiyatga ega bo'ladi. Chunki har qanday sohada muvaffaqiyatli ish yuritish uchun tafakkur rivojlangan bo'lishi zarur.

Respublikamizda joriy etilgan uzluksiz ta'lim tizimining barcha bo'g'inlarida ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini nazorat qilish va baholash, mazkur tizimda pedagogik faoliyat yuritayotgan pedagoglarning kasbiy-pedagogik tayyorgarlik darajasini aniqlashda pedagogik kvalimetriya metodlari muhim o'rin tutadi.

Shu nuqtai nazardan olib qaraganda, uzluksiz ta'lim tizimining barcha bo'g'inlari shu jumladan, oliy ta'lim muassasasida pedagogik faoliyat yuritayotgan professor-o'qituvchilar pedagogik kvalimetriyaning fan sifatida obyekt, predmeti, maqsadi, vazifalari, prinsiplari, kvalimetrik shkala, kvalimetrik jarayonning bosqichlari, pedagogik kvalimetriya metodlari vositasida ta'lim-tarbiya jarayonini tashxislash va baholash, olingan natijaga muvofiq umumiy xulosalash, kasbiy-pedagogik faoliyatda kvalimetriya metodlarini qo'llashdagi yondashuvlarning mazmun-mohiyatini anglashi lozim [3].

Shu bilan bir qatorda professor-o'qituvchilar ta'lim-tarbiya jarayonida talabalarning o'zlashtirgan bilim, ko'nikma, malakalari va kompetensiyalarni nazorat qilish va baholashda kvalimetriyaning asosiy metodlaridan biri, test topshiriqlaridan foydalanish, standart va nostandart test topshiriqlarini tuza olishi, test o'tkazish jarayonining metodikasi, olingan natijalarni ekspertizadan o'tkazish, yakuniy natijalarni umumlashtirish, pedagogning kasbiy-pedagogik modelini tuzish va modelning har bir tarkibiy qismining egallanganlik darajasini aniqlash, talabalarning umumiy va kasbiy layoqatini aniqlash metodikasi, talabalar tomonidan bilimlarni egallaganlik va tarbiyalanganlik darajasini aniqlash va pedagogik xulosa yasash malakasini egallagan bo'lishi zarur [4].

Respublikamizda joriy etilgan uzluksiz ta'limning barcha bug'inlarida ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini nazorat qilish va baholash, mazkur tizimda pedagogik faoliyat yuritayotgan pedagoglarning kasbiy-pedagogik tayyorgarlik darajasini aniqlashda pedagogik kvalimetriya metodlari muhim o'rin tutadi. Oliy ta'lim muassasalarida iqtisodiy fanlarni o'qitishda kvalimetrik yondashuvlarni aniqlash va joriy qilish asosida talabalarning bilim, ko'nikma va malakalarini, shuningdek kasbiy kompetensiyalarini baholash orqali ta'lim samaradorligini oshirish imkonini beradi.

Ta'lim-tarbiya jarayonida pedagogik kvalimetriya yutuqlaridan keng miqyosda foydalanish iqtisodiy yo'nalishda tahsil oluvchilarning me'yoriy talablar asosida bilim, ko'nikma, malakalar va kompetensiyalarni o'zlashtirish imkoniyatlari, ularning ehtiyojlari va o'zlashtirilganlik darajasini aniqlashda va olingan natijalarga muvofiq ularga nisbatan individual yondashuvni amalga oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, iqtisodiy fanlarni o'qitishda pedagogik kvalimetriya metodlaridan foydalanish ta'lim samaradorligini aniqlash va bu orqali mavjud kamchiliklarga barham berib, o'zlashtirish samaradorligini oshirishga imkoniyat yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Tojiboyeva D. Maxsus fanlarni o‘qitish metodikasi. O‘quv qo‘llanma. -T.: «Fan va texnologiya», 2007. -337 b.
2. Shadiev, R., Shadiev, N., Fayziev, M., Halubitskaya, Y. Improving Student Learning Satisfaction in Lectures in English as a Medium of Instruction with Speech-Enabled Language Translation Application. Lecture Notes in Computer Science (including subseries Lecture Notes in Artificial Intelligence and Lecture Notes in Bioinformatics), 2020, 12555 LNCS, str. 576–581. https://doi.org/10.1007/978-3-030-63885-6_62
3. Tolipova J.O. Pedagogik kvalimetriya moduli bo‘yicha o‘quv qo‘llanma. TDPU. Toshkent, 2017.
4. Азгальдов Г.Г. Квалиметрия - наука об измерении качества продукции / Г.Г.Азгальдов, А.В.Гличев, З.Н. Крапивенский [и др.] // Стандарты и качество. - 2007. - №4. -С. 62-63.